

ОДОБРЯВАМ:

X

Д-Р ПЕТКО НИКОЛОВ

Министър на икономиката и индустрията

**Годишната програма
за прилагане на Националната стратегия за малките и средните
предприятия за 2024 година**

Годишната програма за 2024 г. е разработена в изпълнение на чл. 5, ал. 2 т. 4 от Закона за малките и средните предприятия и се основава на приетата с Решение № 281 на Министерския съвет от 01.04.2021 г. Национална стратегия за малките и средните предприятия 2021-2027 г.

Национална стратегия за малките и средните предприятия 2021-2027 г. определя рамката на политиките за малките и средните предприятия (МСП) въз основа на задълбочен анализ на системата на МСП в България, разработен за целите и нуждите на Министерство на икономиката и индустрията (МИИ) и всички останали заинтересовани страни в държавната администрация, които отговарят за формулирането и реализирането на политики, насочени към развитието малките и средните предприятия в България.

Стратегическите цели в Националната стратегия за МСП за периода 2021-2027 г. се основават на постигнатия напредък по Национална стратегия за насърчаване на малките и средните предприятия 2014-2020 г., както и на идентифицирания потенциал за растеж на МСП и определени предизвикателства и движещи фактори за тяхното развитие. Основни фактори за конкурентоспособността на МСП са достъпа до пазари, достъпа до финансиране, използването на ИКТ решения и дигитализация на процесите, наличието на квалифицирани кадри и ефективното екологосъобразно използване на ресурси. Част от факторите за създаването и растежа на МСП са свързани с наличието на информация и знания, както и използването на иновативни технологии на глобално и местно равнище.

Националната стратегия за МСП 2021-2027 г. включва шест области на въздействие, всяка от които съдържа конкретни стратегически цели в подкрепа на МСП. Годишната програма за 2024 г. обхваща всички шест приоритетни области, 23 мерки и 50 дейности, които ще се изпълняват през настоящата година от 15 институции.

Област на въздействие 1: Предприемачество

Мярка 1.1 Насърчаване на предприемаческата екосистема

Действие 2) Подкрепа за мероприятия, конференции, семинари, бизнес срещи между стартиращи предприятия и инвеститори и други инициативи за насърчаване на предприемачеството и бизнес комуникациите на регионално и местно ниво.

Действието се изпълнява от Изпълнителна агенция за насърчаване на малките и средните предприятия (ИАНМСП)

ИАНМСП планира организирането и провеждането на 5 обучения за повишаване на интернационализацията на българските МСП. Предвиденият бюджет за реализиране на мярката е в размер на 8000 лв.

Действието се изпълнява от Българска фондова борса АД (БФБ)

Програма beamUp lab - насочена към българските стартъпи и малките и средните предприятия. Програмата има за цел да създаде стабилна и благоприятна среда, подпомагаща развитието и устойчивия растеж на МСП в България, както и да обогати предприемаческата екосистема. Реализира се в партньорство с ключови финансови институции и организации в България. Чрез програмата се открояват иновативни и перспективни компании, повишава се тяхната видимост пред потенциални инвеститори и се разширяват знанията им в областта на достъпа до финансиране.

Всяко издание на beamUp lab продължава дванадесет месеца и включва участието на 20 до 25 компании, избрани чрез специална методология. Провеждат се четири стратегически срещи, водени от експерти от финансови и бизнес организации. Темите включват финансиране, инвестиционни стратегии, управленски умения и други ключови аспекти за развитието на МСП.

В рамките на програмата се организират панели с успешни предприемачи и "Investor pitch" сесии, където компаниите имат възможността да представят своите идеи пред потенциални инвеститори и да получат обратна връзка и съвети от тях. Програмата

завършва с гала -събитие, на което се отличават най-успешните участници.

През 2024 г. ще се проведе четвъртото издание по програмата с планиран бюджет от 60 000 лв.

Действието се изпълнява от Българска банка за развитие (ББР)

През 2024 г. ББР ще продължи практиката за участие в бизнес форуми, провеждане на комуникационни кампании, срещи с бизнеса и други събития. Акцент ще бъде провеждането на дигитални кампании, поради тяхната висока ефективност и нисък ресурс.

Мярка 1.2 Насърчаване на обучението по предприемачество в училищата и предприемаческата трансформация на българските висши училища

Действие 2) Подкрепа за осигуряване на курсове за обучение по предприемачество.

Действието се изпълнява от Министерство на образованието и науката (МОН)

Представители на висшите училища и на Министерството на образованието и науката участват в неформалната мрежа за обучителни политики, създадена в рамките на разработения инструмент за оценяване на предприемачеството във висшите училища HEInnovate (HEInnovate Policy Learning Network). Осъществява се онлайн обмен на опит, знания и добри практики.

Мярка 1.3 Подкрепа за стартиращи предприятия

Действие 3) Въвеждане на мерки за стартиращи предприятия, които търсят разрастване на дейността си на международни пазари - предоставяне на информация за пазари, консултации, маркетинг и менторски услуги по въпросите на интернационализацията.

Действието се изпълнява от Изпълнителна агенция за насърчаване на малките и средните предприятия (ИАНМСП)

Действие б) Предоставяне на техническа помощ за регистрацията на интелектуална собственост, вкл. за процеса на подготовка и за процедурата по кандидатстване за регистрацията на интелектуална собственост – консултации със специалисти, правна помощ и др.

Действието се изпълнява от Патентно ведомство

През 2024 г., по силата на Договор за сътрудничество между Патентно ведомство на Република България и Службата на Европейския съюз за интелектуална собственост (СЕСИС), Ведомството ще продължи да предоставя на българските микро-, малки и средни предприятия, в т.ч. и стартиращи такива, възможност за достъп до Фонд от безвъзмездни средства за държавите членки на ЕС, предназначени за подпомагане и насърчаване закрилата на фирмените активи, които са обект на интелектуална собственост. Фондът е финансиран и се управлява от СЕСИС в сътрудничество с Европейската комисия (ЕК), като представлява част от „Многогодишен фонд за МСП 2022-2024 г.“. Тази схема е част от Програмата за единен пазар (ПЕП) на ЕК, която има за цел да се повиши конкурентоспособността на МСП в ЕС, като същевременно бъде подкрепена целта на ЕС за екологичен и цифров преход. Фондът за МСП за 2024 г. представлява трета покана за предложения, стартирана в рамките на инициативата за многогодишен фонд за МСП.

Финансовото подпомагане на МСП се извършва под формата на възстановяване на част от разходите на МСП за такси за заявки за марки и дизайни, такси при подаване на национални патенти и проучване на предшестващото състояние на техниката, както и за подпомагащи услуги за предварително проучване на потребностите от закрила на интелектуалната собственост (Предварителна диагностика – IPPD/IP Scan).

Услугата по Предварителна диагностика на интелектуална собственост обхваща всички обекти на интелектуална собственост (патенти, марки, промишлени дизайни, полезни модели, сортове растения, географски указания), дружествени наименования, имена на домейни и др., както и обекти, които не подлежат на регистрацията (напр. търговски тайни) и предоставя експертна помощ по отношение на:

- Определянето на бизнес модела на МСП и стратегията за бизнес развитие;
- Идентифициране и анализ на съществуващата интелектуална собственост и свързаните с нея нематериални активи;
- Разработване на портфолио от интелектуалната собственост на предприятието;
- Разработването на стратегически препоръки за управление на интелектуалната собственост, съгласно общата бизнес стратегия на предприятието.

Във връзка с популяризирането на Фонда за МСП Патентно ведомство на Република България планира организирането на редица уебинари и публикуването на множество новини на официалната интернет страница и в социалните мрежи, поддържани от Ведомството.

Фондът в подкрепа на МСП през 2024 г. ще предлага следната подкрепа под формата на ваучери за:

ВАУЧЕР 1 - IP Scan:

Възстановяване на 90% от таксите, начислявани от държавите членки за услугите по предварителна диагностика на интелектуалната собственост (IP Scan), чрез които се осигурява обща оценка на потребностите от интелектуална собственост на подалото заявление МСП, като се отчита новаторският потенциал на неговите нематериални активи. От 2024 г. ще стартира нова услуга в рамките на Ваучер 1 - IP Scan Enforcement – Диагностика на правоприлагането на интелектуалната собственост. Новата услуга е насочена към малки и средни предприятия (МСП), които предполагат, че друга страна е нарушила техните права на интелектуална собственост, или МСП, обвинени в нарушаване на права на интелектуална собственост от друга страна.

ВАУЧЕР 2 - защита на марка и дизайн: Възстановяване на 75% от таксите, събирани от ведомствата за интелектуална собственост (включително националните ведомства за интелектуална собственост, СЕСИС и Ведомството на Бенелюкс за интелектуална собственост) за регистрацията на марки и дизайни. Включва също възстановяване на 50% от таксите, събирани от Световната организация за интелектуална собственост за получаване на международна закрила на марките и дизайнните.

ВАУЧЕР 3 – за национални и европейски патенти: Възстановяване на 75% от таксите, начислявани от националните патентни ведомства при подаване на национални и европейски патенти и проучване на предшестващото състояние на техниката през 2023 г. През 2024 г. за първи път ще се предоставя възможността за възстановяване на 50% от правни разходи за изготвяне и подаване на нова заявка за европейски патент, до максимум от 2000 EUR. За да се гарантира гладкото протичане на възстановяването на разходите за новата дейност, се ограничава финансирането до правните разходи за услуги, свързани с изготвянето и подаването на европейски патенти, които се предоставят от лица или съдружия, установени в ЕС и които имат право да представляват заявителите в производство пред ЕПВ в съответствие с Европейската патентна конвенция (EPC).

ВАУЧЕР 4-за сортове растения: Възстановяване на 75% от таксите за електронно подаване на заявки за сортовете растения на ниво ЕС и такса за експертиза на сортове растения на Общността към Службата на общността за сортовете растения. Предоставяйки финансова подкрепа за регистрацията върху сортовете растения, Фондът за МСП ще подпомага МСП, участващи в зеления и цифров преход, като в същото време подкрепя целите на Зелената сделка на ЕК.

Действието се изпълнява от Министерство на иновациите и растежа

Програма „Конкурентоспособност и иновации в предприятията“ 2021-2027 г. (ПКИП): В изпълнение на мярката през месец април 2024 г. е планирана да бъде обявена процедура за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ BG16RFPR001-1.007 „Защита на права по индустриална собственост в предприятията“, която ще се изпълнява по Приоритет 1 „Иновации и растеж“, Специфична цел 1.1. Развитие и засилване на капацитета за научни изследвания и иновации и на внедряването на модерни технологии.

Основната цел на процедурата е предоставяне на фокусирана подкрепа на българските предприятия за заявяване и защита на права върху индустриална собственост за изобретения, полезни модели, марки и промишлени дизайни. Допустими кандидати са микро, малки, средни предприятия и малки дружества със средна пазарна капитализация, които са търговци по смисъла на Търговския закон или Закона за кооперациите. Допустимите дейности са насочени към подкрепа за защита на права по индустриална собственост в предприятията на национално, европейско и международно равнище. Общият бюджет на процедурата е 23,99 млн. лева.

Преди обявяването на мярката същата ще бъде координирана с Патентно ведомство на Република България с цел осигуряване на синергия и допълняемост с реализираните от тяхна страна инициативи в тази област.

Мярка 1.4 Насърчаване на ключови видове предприемачество

Действие 2) Подкрепа за желаещите да стартират стопанска дейност като самонаети лица и МСП в ключови видове предприемачество (жени, младежи, възрастни хора, безработни и имигранти) за предоставяне на обучения, правни, консултантски и менторски услуги.

Действието се изпълнява от Министерство на труда и социалната политика

През 2024 г. продължава реализацията на мерките от Закона за насърчаване на заетостта (ЗНЗ), подкрепящи предприемачеството сред безработни лица, които се финансират със средства от държавния бюджет за активна политика на пазара на труда.

Съгласно чл. 47 от ЗНЗ на лице или лица, които са безработни с право на парично обезщетение и желаят самостоятелно или заедно да започнат стопанска дейност за производство на стоки и/или услуги, се предоставят за сметка на фонд "Безработица" еднократни парични суми след одобряване на бизнес проект от поделението на Агенцията по заетостта и заявление от лицето до поделението на Агенцията по заетостта, с което заявява, че желае да получи еднократна парична сума вместо парично обезщетение за безработица при условията и по реда на Кодекса за социалното осигуряване (КСО). Право на еднократна парична сума имат лицата, които отговарят на изискванията за отпускане на парично обезщетение при условията и по реда на КСО. На лицата, които са получили еднократна парична сума и които осигуряват заетост по одобрения проект на друго безработно лице без право на парично обезщетение за безработица се предоставят и допълнително средства. На същите лица може да се предоставят допълнително и средства под формата на кредит за квалификация по предмета на стопанската дейност по одобрения бизнес проект и/или нейното управление (чл. 48 от ЗНЗ).

Съгласно чл. 49, ал. 1 от ЗНЗ на безработни лица се предоставят средства за разходи за започване на самостоятелна стопанска дейност като микропредприятие по Закона за малките и средните предприятия по одобрен от териториалното поделение на Агенцията по заетостта (АЗ) бизнес проект. Лицата, сключили договор с АЗ по чл. 49, ал. 1 и регистрирали микропредприятие имат право на допълнителни средства за придобиване на професионална квалификация по предмета на дейност и/или нейното управление по одобрения бизнес проект (чл. 49, ал. 3 от ЗНЗ). Непосредствено след започване на дейността могат да се предоставят допълнителни месечни суми, но за не повече от 12 месеца (чл. 49, ал. 4 от ЗНЗ).

Съгласно проекта на Националния план за действие по заетостта през 2024 г. за финансиране на дейностите, подкрепящи предприемачеството на безработни лица са предвидени 1,08 млн. лева.

Действие 3) Финансови инструменти (напр. схеми за гарантиране на заеми, микрокредити) в допълнение с менторство, коучинг и консултантски услуги за задоволяване на различните потребности на социалните предприемачи.

Действието се изпълнява от Министерство на труда и социалната политика

През 2024 г. предстои стартирането на операция „Насърчаване на социалната икономика на местно и регионално ниво“ за предоставяне на безвъзмездно финансиране по ПРЧР 2021-2027 с бюджет от 22 млн. лв. и допустими кандидати: общини/общински предприятия, НПО, работодатели, субекти на социалната и солидарна икономика. Операцията има за цел предоставяне на възможности за създаването на нови или развитието на съществуващи социални предприятия и създаването на устойчиви работни места в тях за групите в неравностойно положение. Основните дейности по мярката включват обучения и създаване на нови работни места в социалните предприятия, използване на нови технологии, подобряване на цифровите умения на служителите и насърчаване на сътрудничеството в областта на социалната и солидарна икономика. Операцията насърчава също взаимния обмен на знания, партньорство и сътрудничество, както и проявата на социално отговорен мениджмънт и повишаване капацитета на мениджърите на социални предприятия. Очаква се по процедурата да бъдат обхванати близо 2 хил. участници в неравностойно положение.

Мярка 1.5 Подкрепа за занаятчийството, предприемачеството в селските райони и творческите индустрии, вкл. на регионално ниво

Действие 2) Безвъзмездно финансиране и финансови инструменти за задоволяване на различните потребности на предприемачите и новосъздадените предприятия в селските райони.

Действието се изпълнява от Министерство на земеделието и храните

През 2024 г. ще продължи изпълнението на инвестиции по сключени договори със земеделски стопанства и предприятия, преработващи земеделска продукция, по следните проведени през предходни години процедури за прием на проектни предложения по Програмата за развитие на селските райони 2014-2020 г. (ПРСР 2014-2020 г.):

По процедура № BG06RDNP001-6.002 „Инвестиции, насочени към развитие на занаяти“ по Подмярка 6.4.1. „Инвестиции в подкрепа на неземеделски дейности“ от Мярка 6 „Развитие на стопанства и предприятия“ от ПРСР 2014-2020 г.“ към края на 2023 г. в процес на реализация са 5 договора за финансова помощ, на обща стойност 1 048 270 лева.

По процедура №BG06RDNP001-4.012 „Процедура чрез подбор на проектни предложения по подмярка 4.1 „Инвестиции в земеделски стопанства“ от мярка 4

„Инвестиции в материални активи“ от ПРСР 2014-2020 г.“ към края на 2023 г. се изпълняват 1 240 договора, на обща стойност 491 496 214 лева;

По процедура №BG06RDNP001-4.015 „Процедура чрез подбор на проектни предложения по подмярка 4.2 „Инвестиции в преработка/маркетинг на селскостопански продукти“ от мярка 4 „Инвестиции в материални активи“ от ПРСР 2014-2020 г.“ към края на 2023 г. в изпълнение са 404 договора, на обща стойност 461 215 061 лева.

През 2024 г. ще стартира реализацията на сключените договори от проведените през 2023 г. приеми по двете направления на подкрепа по инвестиция „Фонд за насърчаване на технологичния и екологичен преход на селското стопанство“ от Националния план за възстановяване и устойчивост (НПВУ).

По процедура BG-RRP-6.004 „Инвестиции в технологична и екологична модернизация“ от компонент „Устойчиво земеделие“, инвестиция „Фонд за насърчаване на технологичния и екологичен преход на селското стопанство“ от НПВУ“, с бюджет от 381 657 839 лева, са постъпили 4 358 предложения за извършване на инвестиции. Очаква се до края на 2025 г. по направлението да бъдат подпомогнати най-малко 630 земеделски стопани.

По процедура BG-RRP-6.006 „Центрове за подготовка за предлагане на пазара и съхранение на плодове и зеленчуци“ от компонент „Устойчиво земеделие“, инвестиция „Фонд за насърчаване на технологичния и екологичен преход на селското стопанство“ от НПВУ“, с бюджет от 18 000 000 лева, са подадени 41 предложения за извършване на инвестиции. Предвижда се до края на 2025 г. по това направление да бъдат подпомогнати най-малко 6 крайни получатели - земеделски стопани и групи или организации на производители, които са малки и средни предприятия.

Действие 3) Проекти и мерки за насърчаване на занаятчийството и предприемачите в творческите индустрии.

Действието се изпълнява от Министерство на иновациите и растежа

Програма „Конкурентоспособност и иновации в предприятията“ 2021-2027 г. (ПКИП): В изпълнение на мярката в процес на подготовка е и предстои да бъде обявена през месец март 2024 г. процедура за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ BG16RFPR001-1.004 „Подкрепа за семейните предприятия, предприятията от творческите индустрии и занаятите“, която ще се изпълнява по Приоритет 1 „Иновации и растеж“, Специфична цел 1.3 „Засилване на устойчивия растеж и конкурентоспособността на МСП и създаване на работни места в МСП, включително чрез продуктивни инвестиции“ на програмата.

Основната цел на процедурата е да насърчи инвестициите за подобряване на производствения капацитет на семейните предприятия, предприятията от творческите индустрии и занаятите и по този начин да допринесе за повишаване на тяхната конкурентоспособност и засилване на пазарното им присъствие. Допустими кандидати са микро и малки предприятия – търговци по смисъла на Търговския закон или Закона за кооперациите, които са семейни предприятия, такива с основна икономическа дейност в секторите на творческите индустрии или предприятия, осъществяващи дейности, посочени в Списъка на занаятите съгласно Приложение № 1 към Закона за занаятите. Общият бюджет на процедурата е 117,5 млн. лева. Изпълнението на процедурата ще допринесе за постигане и на мярка 4, действие 1 от раздел „Политики в отговор на кризата с COVID-19“ на НСМСП.

Област на въздействие 2: Достъп до пазари

Мярка 2.1 Насърчаване на интернационализацията на МСП

Действие 1) Продължаващо развитие и поддръжка на Експортен хъб България, по-специално на неговата дигитална платформа, за предоставяне на информация за: i) възможности за подкрепа, публични и други институции; ii) актуална пазарна информация за маркетингови проучвания на външни пазари; iii) международни и регионални търговски панаири и изложения; iv) прилагане на комбинирани мерки за подкрепа като част от насърчаването на интернационализацията, които позволяват едновременна подкрепа на съответните МСП за технологично развитие, дигитализация, разработване на нови продукти и формиране на умения.

Действието се изпълнява от Изпълнителна агенция за насърчаване на малките и средните предприятия (ИАНМСП)

Изпълнението по мярката включва ежегодна публикуване на актуална информация за износители.

Действие 2) Подготовка и провеждане на информационни кампании, посветени на интернационализацията на МСП.

Действието се изпълнява от Изпълнителна агенция за насърчаване на малките и средните предприятия (ИАНМСП)

През 2024 г. е предвидено провеждането на 5 броя уебинари на тема „Възможностите за износ в цял свят“, в която ръководителите на СТИВ запознават заинтересованите български МСП с възможностите за бизнес и износ в съответната страна.

Действие 3) Изпълнение на маркетингови мерки, анализи и подкрепа на МСП за разработване и подготовка на промоционални материали за международни и регионални търговски панаири.

Действието се изпълнява от Изпълнителна агенция за насърчаване на малките и средните предприятия (ИАНМСП)

През 2024 г. е предвидено разработването на 5 бр. пазарни анализи. Предвиденият бюджет за реализиране на мярката е в размер на 30 000 лв.

Мярка 2.2 Подкрепа на МСП за участие в мероприятия за насърчаване на търговията

Действие 1) Изготвяне на годишни програми от ИАНМСП в съответствие с националните и регионалните приоритети, определени в Стратегията, и с предложенията на заинтересованите страни за участие на МСП в търговски панаири и големи събития.

Действието се изпълнява от Изпълнителна агенция за насърчаване на малките и средните предприятия (ИАНМСП)

Действие 2) Провеждане и/или подкрепа на МСП за участие в международни търговски панаири, бизнес конференции и бизнес срещи в България.

Действието се изпълнява от Изпълнителна агенция за насърчаване на малките и средните предприятия (ИАНМСП)

Мярката се изпълнява чрез организиране и провеждане на бизнес форуми, конференции, контактни борси и други бизнес събития с двустранни срещи или нетуъркинг между български и чуждестранни фирми в страната. Също така се подпомага индивидуалното участие на МСП в специализирани международни панаири и изложби в страната. За 2024 г. е предвиден бюджет от 100 000 лв. за провеждането на поне 5 бизнес форума, конференции или други бизнес събития и 84 000 лв. за подпомагане индивидуалното участие на МСП.

Действие 3) Подкрепа за участие на МСП в международни панаири, търговски изложения и бизнес конференции в чужбина.

Действието се изпълнява от Изпълнителна агенция за насърчаване на малките и средните предприятия (ИАНМСП)

През 2024 г. е предвидено организирането и провеждането на 15 национални участия в специализирани международни панаири и изложби в чужбина и бюджет за реализиране на мярката в размер на 2 690 000 лв.

Действие 5) Участие на МСП в официални бизнес делегации и търговски мисии.

Действието се изпълнява от Изпълнителна агенция за насърчаване на малките и средните предприятия (ИАНМСП)

През 2024 г. е предвидено организирането и провеждането на 5 броя търговски мисии в чужбина, с бюджет от 250 000 лв.

Област на въздействие 3: Достъп до финансиране

Мярка 3.1 Финансови инструменти в подкрепа на конкурентоспособността на МСП

Действие 1) Осигуряване на безвъзмездно финансиране и финансови инструменти за насърчаване на МСП за въвеждане в производствения процес на нови и модерни технологии, дигитални решения, специализиран хардуер и софтуер.

Действието се изпълнява от Българска банка за развитие (ББР)

„Фондът за капиталови инвестиции“, част от групата на ББР предвижда продължаване действието на съществуващите програми за инвестиции в капитала на МСП, в това число и не само:

- Дялови инвестиции за МСП, чиято цел е ускорена дигитализация на процесите в МСП, интернационализация, популяризация и експанзия на бързо растящи български компании.
- Организиране и участие в семинари, обучения в сферата на дяловия капитал, предприемачеството и иновациите.

Действие 2) Осигуряване на безвъзмездно финансиране и финансови инструменти за технологична модернизация и производството на нови продукти и услуги.

Действието се изпълнява от Министерство на иновациите и растежа

Програма за икономическа трансформация от Националния план за възстановяване и устойчивост на Република България:

През 2024 година ще продължи изпълнението на подкрепените проекти по процедура за предоставяне на безвъзмездната финансова помощ BG-RRP-3.004 „Технологична модернизация“. По процедурата са сключени 950 договора, част от които вече са приключили своето изпълнение, като през 2024 г. предстои отчитането и извършването на финални плащания по проектите, които са в процес на изпълнение.

Мярка 3.2 Осигуряване на финансови инструменти и гаранционни схеми за инвестиционно финансиране и експортна дейност на МСП

Действие 1) Осигуряване на различни финансови инструменти за МСП - банкови кредити, кредитни линии, лизинг, факторинг и др.

Действието се изпълнява от Българска банка за развитие (ББР)

През 2024 г. ББР ЕАД ще продължи да подкрепя МСП чрез пряко кредитиране със съществуващите и нови програми, изготвени в съответствие със заложените в Стратегията на Банката цели и мисия. Действащи програми:

- Директно финансиране с гаранции по InvestEU;
- Инструмент за ускорено усвояване на европейски средства;
Програма за финансиране на фирми със сключен договор за изпълнение на СМР с контрагенти, страна по договор за получаване на безвъзмездна финансова помощ, която се очаква да стартира ефективно през второ тримесечие на 2024 г. и е насочена в две направления: Направление 1 - проекти по Националния план за възстановяване и устойчивост (НПВУ) и по Европейските структурни и инвестиционни фондове (ЕСИФ); Направление 2 - проекти по Мярка 7.6 „Проучване и инвестиции, свързани с поддържане, възстановяване и на културното и подобряване на природното наследство на селата" на Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони (ЕЗФРСР);
- Стандартни банкови продукти, като инвестиционно и оборотно кредитиране.

През 2024 г. Българска банка за развитие ще продължи Дейността си по индиректно подпомагане и улесняване достъпа до финансиране на МСП чрез своите активни, дългосрочни он-лендинг програми. Ще се предлага индиректно финансиране чрез финансови посредници - партньори на ББР по програми: „Програма на Българска банка за развитие ЕАД за индиректно финансиране на малки и средни предприятия „БРОД"", „Програма на Българска банка за развитие за малки и средни предприятия - лизингопо-лучатели „Лизинг лайн", „Програма на ББР ЕАД за предоставяне на кредитни линии за оперативен лизинг в полза на МСП" и „Програма на ББР ЕАД за индиректно финансиране на земеделски стопани, които са членове на взаимоспомагателни кредитни кооперации на частни земеделски стопани".

През 2024 г. ББР ЕАД ще продължи да управлява портфейлите от кредити, формирани от търговските банки - партньори на ББР по антиковид мярката „Програмата за портфейлни гаранции в подкрепа на ликвидността на предприятията, пострадали от извънредната ситуация и епидемията от COVID-19", по която бяха предоставени 2 892

гарантирани от ББР кредита с оригинален размер 603,3 млн. лв.

През 2024 г. ББР Лизинг ЕАД ще продължи да увеличава възможностите за финансиране на малки и средни предприятия в рамките на съществуващи програми, вкл. InvestEU, както и стартиране на нови програми. Усилията в дейността на дружеството са насочени към увеличение на обхвата и обема на програмите за финансиране на малките и средни предприятия в страната при облекчени условия, включващи по-ниски изисквания за самоучастие, по-дълги срокове на изплащане, финансиране на иновативни технологии, зелени проекти, ВЕИ, проекти свързани с кръговата икономика и др.

По отношение на услугите по инвестиционно банкиране и проектно финансиране ББР ЕАД подготвя Програма за финансиране на фотоволтаични централи, в отговор на нарастващото търсене от страна на бизнеса. По Програмата ще се предоставя стандартизиран подход при разглеждането и одобрението на представяните проекти. През 2024 г. ще продължи финансирането на Зелена енергия от възобновяеми източници и ще се разработи Програма за мостово финансиране на Индуриални паркове и зони в рамките на разрешените лимити и след съответните обсъждания. Проучват се възможностите за предоставяне на мостово финансиране по проекти от ПВУ след оповестяването им.

Действие 2) Осигуряване на гаранционни схеми за МСП от Групата на Българска банка за развитие, Холдингов фонд, Национален гаранционен фонд и др.

Действието се изпълнява от Българска банка за развитие (ББР)

Национален гаранционен фонд ЕАД за 2024 г. има основна цел да управлява ефективно гаранционните програми за собствен риск и средствата на Министерството на земеделието и храните в подкрепа на предприятия от сектор Селско, горско и рибно стопанство чрез гаранционни схеми по Програма за развитие на селските райони в Република България, Оперативна програма за развитие на сектор „Рибарство“ 2007 - 2013 г., 2014 - 2020 г., Програма за развитие на селските райони 2007 - 2013 г., 2014 - 2020 г. и предприятия от сектор Растениевъдство и Животновъдство, като чрез прилагане на вече познатите програми, ще се осигури финансиране в размер на над 600 млн. лв. за повече от 2 200 МСП.

Действие 3) Осигуряване на предекспортно и следекспортно финансиране от Българска агенция за експортно застраховане чрез финансови инструменти, които ще подкрепят интернационализацията на МСП.

Действието се изпълнява от Българска агенция за експортно застраховане (БАЕЗ)

В съответствие с чл. 3 от Закона за експортното застраховане БАЕЗ осигурява предекспортно и експортно финансиране чрез финансови инструменти:

1. Застрахователно покритие по кредити и финансираня, отпуснати на МСП;
2. Подпомагане експортната дейност на МСП, чрез осигуряване на застрахователно покритие и гарантиране на плащанията по търговски сделки за износ, при условията на отложено плащане.

Действие 4) Улесняване на достъпа на МСП до капиталово финансиране чрез Българска фондова борса – регулиран пазар и Пазар на растеж на МСП (ВЕАМ). Ваучерна схема в подкрепа на подготовката на МСП за емитиране на акции на Пазара за растеж. Осигуряване на финансиране на МСП във връзка с разходите, необходими за участието им на капиталовия пазар - консултантски такси, такси за инвестиционни посредници, адвокатски такси, разходи за подготовка на документи за участие, разходи за инвеститори (информационни кампании) и др.

Действието се изпълнява от Българска фондова борса АД (БФБ)

Тази програма ще продължи да бъде ключова за стратегическите цели на БФБ. Предстои актуализирането и оптимизирането и, с цел да се осигури максимална ефективност на програмата в съответствие с нуждите на МСП и актуалните тенденции и предизвикателства в бизнес средата.

Мярка 3.3 Осигуряване на финансови инструменти за микропредприятията и малките предприятия

Действие 2) Осигуряване на микрофинансиране, кредити за оборотен капитал и преференциални инвестиционни кредити за микропредприятия и малки предприятия.

Действието се изпълнява от Министерство на труда и социалната политика

През 2024 г. ще продължи действието на финансовите инструменти, реализирани в периода 2016-2023 г. с финансов ресурс от ОПРЧР 2014-2020 г. чрез „Фонд мениджър на финансови инструменти в България“ ЕАД. Средствата представляват освободени ресурси, възстановени в рамките на финансовите инструменти. Предвид факта, че ПРЧР няма да реализира финансови инструменти с нов ресурс, беше отчетена необходимостта от продължаване на действието на двата налични финансови инструмента и те бяха продължени в края на 2023 г. за нов осем годишен период с някои актуализирани елементи. По отношение на крайните получатели в сферата на социалното предприемачество, ФИ допускат подкрепа за всички субекти на социалната икономика съгл. чл. 5 от Закона за предприятията от социалната и солидарна икономика за осъществяване на икономическата им дейност. Максималният размер на кредитите по ФИ Микрокредитиране със споделен риск ще бъде 100 000 лв., а стартиращите предприятия, които ще получат достъп до финансиране, наред с останалите условия, следва да имат и не повече от 5 (пет) години от датата на регистрация към датата на кандидатстване. Предвижда се 19.1 млн. лв. освободени от финансовите инструменти на ОПРЧР да бъдат възстановени и налични за повторно инвестиране за периода до края на 2031 г.

Действието се изпълнява от Българска банка за развитие (ББР)

През 2024 г. ББР Микрофинансиране ЕАД като част от Групата на ББР, продължава действието на съществуващите кредитни продукти и програми за кредитиране, в това число и не само:

- Осигуряване на финансови инструменти за микропредприятия и малки предприятия;
- Предоставяне на финансиране за подкрепа на стартиращи предприятия и разрастващи се предприятия;
- Предоставяне на „Микрокредит InvestEU“.

Действие 3) Осигуряване на инструменти за споделяне на риска, насочени към засилване на икономическата активност на микропредприятията и малките предприятия.

Действието се изпълнява по мярка 3.3.2.

Мярка 3.4 Подкрепа за стартиращи предприятия и разрастващи се предприятия за достъп до финансиране

Действие 1) Осигуряване на предсйдово и сийдово финансиране за стартиращи предприятия.

Действието се изпълнява от Фонд мениджър на финансови инструменти в България

Действие 2) Осигуряване на рисков капитал.

Действието се изпълнява от Фонд мениджър на финансови инструменти в България

Действие 3) Осигуряване на капитал за растеж (мецанин финансиране) за разрастващи се предприятия и бързоразрастващи се средни предприятия.

Действието се изпълнява от Фонд мениджър на финансови инструменти в България

По мярката е предвидено създаване на финансов инструмент „Фонд Приемачество“ по Програма „Конкурентоспособност и иновации в предприятията“ 2021-2027 г. (ПКИП).

На 15.12.2023 г. е обявена състезателна процедура с договаряне за възлагане на обществена поръчка с предмет „Изпълнение на финансов инструмент Фонд Приемачество, финансиран със средства по ПКИП, разделена на 3 обособени позиции, както следва: Обособена позиция I с предмет „Изпълнение на Фонд Приемачество Ранен етап с размер на публичния финансов ресурс от 30 млн. евро“; Обособена позиция II с предмет „Изпълнение на Фонд Приемачество Рискосв капитал с размер на публичния финансов ресурс от 30 млн. евро“; Обособена позиция III с предмет „Изпълнение на Фонд Приемачество Растеж с размер на публичния финансов ресурс от 40 млн. евро“. Целта на инструмента е да осигури подкрепа за създаване на нови и развитие на съществуващи предприятия. Ще се предоставят инвестиции за предприятия във всички етапи на развитие в зависимост от потенциала им за растеж и съобразно нуждите на пазара и недостига на финансиране. Допустими крайни получатели са малки и средни предприятия, малки дружества със средна пазарна капитализация (small mid-caps) и средни дружества със средна пазарна капитализация (mid-caps). Изпълнението на финансовия инструмент ще стартира след приключване на процедурата за обществена поръчка за избор на финансови посредници и ще продължи до края на 2029 г.

Действие 5) Осигуряване на специфични капиталови финансови инструменти за финансиране на технологични и свързани с технологиите МСП

Действието се изпълнява от Фонд мениджър на финансови инструменти в България

Финансов инструмент Фонд за иновации в предприятията по ПКИП – основна цел на този финансов инструмент е да насърчи създаването и използването на иновации от страна на предприятията, чрез дялови и квази-дялови инвестиции. Допустими крайни получатели: Малки и средни предприятия; малки дружества със средна пазарна капитализация (small mid-caps) и средни дружества със средна пазарна капитализация (mid-caps). Планираният бюджет на ФИ е 34.12 млн. евро по ПКИП, с допълнително привлечено частно финансиране в размер на минимум 10% от инвестирания в крайни получатели ресурс. През първо тримесечие на 2024 г. предстои извършване на пазарни консултации и структуриране на инструмента. Изпълнението на финансовия инструмент ще стартира след провеждане на процедурата за избор на финансови посредници и ще продължи до края на 2029 г.

Финансов инструмент за рисково финансиране по ПКИП - цел на този финансов инструмент е да финансира проекти за създаването и въвеждането на иновации от страна на предприятията, основно в етап на растеж, основно чрез квази -дялови инвестиции. Планираният бюджет на ФИ е 33.86 млн. евро по ПКИП с допълнително привлечено частно финансиране в размер на минимум 10% от инвестирания в КП ресурс. Допустими крайни получатели: малки и средни предприятия; малки дружества със средна пазарна капитализация (small mid-caps) и средни дружества със средна пазарна капитализация (mid-caps). През второто полугодие на 2024 г. предстои провеждане на пазарни консултации и структуриране на инструмента. Изпълнението на финансовия инструмент ще стартира след провеждане на процедурата за избор на финансови посредници и ще продължи до края на 2029 г.

Финансов инструмент „Фонд за технологичен трансфер“ (ФТТ) - финансовият инструмент ще се изпълнява с финансиране по Програма „Научни изследвания, иновации и дигитализация за интелигентна трансформация“ 2021-2027 г (ПНИИДИТ). Съгласно подписаното Споразумение за финансиране на 31.03.2023г. в рамките на Приоритет 1 на ПНИИДИТ е предвиден финансов инструмент ФТТ за дялови инвестиции. Цел на този финансов инструмент е да инвестира в портфейл от предприятия, насочени към предоставяне на подкрепа на трансфера на технологии, иновациите и иновационните дейности в България. Планираният бюджет е 60,03 млн. евро публичен ресурс по програма ПНИИДИТ, включително с възможност за комбинирана подкрепа с 10 млн. евро БФП в една операция. Планира се и

допълнително привлечено частно финансиране в размер на минимум 10%. През първото тримесечие на 2024 г. предстои провеждане на пазарни консултации и структуриране на ФТТ. Изпълнението на финансовия инструмент ще стартира след провеждане на процедура за избор на финансови посредници и ще продължи до края на 2029 г.

Мярка 3.5 Подкрепа за малки проекти, насърчаващи междурегионалното сътрудничество на МСП

Действие 1) Подкрепа за изпълнението на малки междурегионални проекти.

Действие 2) Подкрепа за мероприятия, срещи, конференции, работни семинари и бизнес срещи между български и чуждестранни МСП.

Действие 3) Подкрепа за международно сътрудничество на МСП в националните и регионалните приоритетни сектори.

Действие 1,2 и 3 се изпълняват от Министерство на регионалното развитие и благоустройството

В рамките на програмите за трансгранично сътрудничество, финансирани от Европейския съюз със средства от Инструмента за предприсъединителна помощ (ИПП III), през новия програмен период е предвидена възможност за директна финансова подкрепа за бизнеса, фокусирана към малките и средни предприятия.

Програма ИНТЕРРЕГ VI-A ИПП България – Турция 2021-2027

Общата цел на програмата е укрепване на териториалното сближаване на трансграничния регион като се предостави подкрепа за повишаване конкурентоспособността на местната икономика, дигитална и зелена трансформация и разширяване на достъпа и подобряване на качеството на услугите от общ интерес, вкл. намаляване на замърсяването и негативните ефекти от изменението на климата.

Програмният регион обхваща 3 области от българска страна – Бургас, Ямбол и Хасково и 2 провинции от турска страна – Одрин и Къркларели. В рамките на програмата е предвидена директна финансова подкрепа за бизнеса в Приоритет 1 „Щадящ околната среда трансграничен регион“. В рамките на Приоритет 2 „Интегрирано развитие на граничния регион“ е предвидена индиректна и директна подкрепа за МСП.

Основният фокус на този приоритет е насочен към по-широки партньорства местни власти и регионални структури на централната администрация, академични, научни,

социални и обучителни институции и за научноизследователска и развойна дейност, НПО, МСП, които да доведат до интегрирани решения за граничния регион.

Планирани са съвместни действия за насърчаване на предприемачеството, цифровизацията (вкл. основани на ИКТ решения за управление и производство, като управление на връзките с клиентите (CRM), Платформа за данни на клиентите (CDP), планиране на ресурсите на предприятието (ERP) чрез технологична модернизация, участие в регионални вериги за създаване на стойност и интернационализация, прилагане на нови бизнес и технологични иновационни модели, модернизиране на производствените и информационните стратегии, по-широко внедряване на принципите и решенията за кръгова икономика, маркетинг и научни изследвания. Покана за този приоритет се планира да бъде отворена през втората половина на 2024 г.

Програма ИНТЕРРЕГ VI-A ИПП България – Сърбия 2021-2027

Общата цел на програмата е предоставяне на рамкова подкрепа на местния бизнес за растеж и разширяване, по-добро представяне в по-екологичен и по-интелигентен конкурентен глобален пазар, подпомагане на предприятията чрез преки производствени инвестиции за повишаване на производителността.

Програмният регион обхваща областите Видин, Монтана, Враца, София област, Перник и Кюстендил на територията на Република България и областите Бор, Зайчар, Нишава, Топлица, Пирот, Ябланица и Пчиня на територията на Република Сърбия.

В рамките на програмата е предвидена директна финансова подкрепа за бизнеса в Приоритет 1 „Конкурентоспособен граничен регион“.

Специфична цел: 1.1 Засилване на устойчивия растеж и конкурентоспособността на МСП и създаване на работни места в МСП, включително чрез продуктивни инвестиции. Допустими дейности по специфичната цел:

- Съвместно разработване и внедряване на технологични решения, насочени към регионални социално-икономически предизвикателства;

- Действия, насочени към повишаване на производствения капацитет; намаляване на разходите за производство/предоставяне на услуги, водещи до повишаване на конкурентоспособността на предприятието в това число закупуване на специализирано оборудване, системи за наблюдение; закупуване на ИТ оборудване, обучение и трансфер на ноу-хау, решения за електронна търговия, възможности за електронни плащания и др.

- Инвестиции, насочени към управление на качеството на продуктите/услугите;

- Маркетингови и рекламни дейности, участие в международни панаири, изложения и други промоционални мероприятия, консултантски и информационни услуги, включително електронен маркетинг, комуникация с клиенти и др.

Наличният бюджет за специфична цел 1.1 е над 6 350 000 евро, като максимално допустимата безвъзмездна помощ на бенефициент е 200 000 евро. Допустимите кандидати са микро, малки и средни предприятия, регистрирани и извършващи дейности в трансграничния регион в сектора на производството и услугите. Предвижда се поканата по този приоритет да бъде отворена през втората половина на 2024 г.

В рамките на Приоритет 2 „Интегрирано развитие на граничния регион“ е предвидена индиректна подкрепа за МСП в размер на над 5 580 000 евро. В обхвата на този приоритет по отношение на МСП е предвидено да се подобрят знанията и уменията на предприятията в различни области - напр. интеграция в регионални и международни вериги на стойност, чрез предоставяне на индиректна подкрепа (консултации, обучение, обмен на опит). Индивидуалната подкрепа на предприятията по Приоритет 2, която ще бъде разработена под формата на програми за подкрепа на бизнеса, цели - повишаване на иновациите и предприемаческия капацитет, присъединяване към международни вериги на стойност, растеж на бизнеса и др. Поканата по този приоритет ще бъде отворена през втората половина на 2024 г.

Област на въздействие 4: Дигитализация и умения

Мярка 4.1 Насърчаване на дигитализацията на МСП

Действие 1) Въвеждане на дигитални технологии, софтуер, решения за електронна търговия, дигитални приложения и прилагане на подходящи процеси за киберсигурност и сигурност на данните.

Действието се изпълнява от Министерство на иновациите и растежа

Програма за икономическа трансформация от Националния план за възстановяване и устойчивост на Република България:

През 2024 година продължава изпълнението на процедура за предоставяне на безвъзмездната финансова помощ BG-RRP-3.005 „Решения в областта на информационните и комуникационни технологии и киберсигурността в малките и средните предприятия“. По процедурата са сключени 1 568 договора, част от които вече са приключили своето изпълнение, като през 2024 г. предстои отчитането и извършването на плащания по проектите, които са в процес на изпълнение.

Действието се изпълнява от Фонд мениджър на финансови инструменти в България

Финансов инструмент за дигитализация по ПКИП - целта на финансовия инструмент е да стимулира банковото кредитиране на МСП; малки предприятия със средна пазарна капитализация (small mid-caps) и средни дружества със средна пазарна капитализация (midcaps), с цел да се адресират трудностите, които предприятията изпитват при финансиране на проекти, свързани с въвеждане на технологии от Индустрия 4.0. Предвижда се ФИ да се реализира в комбинация с безвъзмездна помощ в рамките на две отделни операции. Планираният бюджет от ПКИП за ФИ е 48.21 млн. евро, а 52 млн. евро са средствата от ПКИП за БФП в отделна операция. Предвижда се и допълнително привлечено частно финансиране в размер на минимум 30% от инвестирания в КП ресурс. През второ тримесечие на 2024г предстои провеждане на пазарни консултации и структуриране на финансовия инструмент. Изпълнението ще стартира след провеждане на процедурата за избор на финансови посредници и ще продължи до края на 2029г.

Фонд за високорискови проекти за дигитализация по ПКИП - целта на този финансов

инструмент е да насърчи създаването и/или въвеждането на решения в сферата на дигитализацията, като и изпълнението на високорискови проекти с висока добавена стойност от страна на предприятията, чрез предоставяне на дялови и квази дялови инвестиции, в комбинация с БФП, за изпълнение на проекти по етапи на развитие 3, 4, 5 и 6 на Индустрия 4.0. Допустими крайни получатели: малки и средни предприятия; малки дружества със средна пазарна капитализация (small mid-caps) и средни дружества със средна пазарна капитализация (mid-caps). Планираният бюджет от ПКИП за ФИ е 30.25 млн. евро, с възможност за комбиниране с 22 млн. евро БФП в една операция. Планирано е допълнително привлечено частно финансиране в размер на минимум 10% от инвестирания в КП ресурс. През 2024 г. предстои извършване на пазарни консултации и структуриране на инструмента. Изпълнението на финансовия инструмент ще стартира след провеждане на процедурата за избор на финансови посредници и ще продължи до края на 2029 г.

Старт-ъп фонд за дигитализация - цел на този продукт е да насърчи прилагането на рискови проекти в сферата на дигитализацията от МСП, малки дружества със средна пазарна капитализация (small mid-caps) и средни дружества със средна пазарна капитализация (mid-caps). Планираният бюджет от ПКИП за ФИ е 35.6 млн. евро за дялови и квази -дялови инвестиции, с възможност за комбинация с 6.2 млн. евро БФП в единична операция. Предвижда се допълнително привлечено частно финансиране в размер на минимум 10% от инвестирания в крайни получатели ресурс. Предстои извършване на пазарни консултации през 2024 г. и структуриране на ФИ. Изпълнението на финансовия инструмент ще стартира след провеждане на процедура за избор на финансови посредници и ще продължи до края на 2029г.

Мярка 4.2 Подкрепа за дигиталната трансформация на индустриалните МСП

Действие 1) Подкрепа за дигиталната трансформация на МСП в индустриалните сектори на икономиката чрез въвеждане на нови дигитални технологии и машини в производството.

Действие 3) Въвеждане на модерни ИКТ решения, системи за киберсигурност и решения за съхранение на данните и др.

Действието се изпълнява от Министерство на иновациите и растежа

Програма „Конкурентоспособност и иновации в предприятията“ 2021-2027 г. (ПКИП): В изпълнение на посочените две мерки през месец ноември 2024 г. е планирана да бъде обявена процедура чрез подбор на проектни предложения BG16RFPR001-1.008

„Въвеждане на технологии от областта на Индустрия 4.0 в предприятията“, която ще се изпълнява по Приоритет 1. „Иновации и растеж“, Специфична цел 1.2. „Усвояване на ползите от цифровизацията за гражданите, дружествата, изследователските организации и публичните органи“ на програмата.

Основната цел на процедурата е повишаване нивото на дигитализация на МСП. Допустими кандидати са микро, малки и средни предприятия, които са търговци по смисъла на Търговския закон или Закона за кооперациите. Допустимите дейности са насочени към насърчаване въвеждането на технологии от Индустрия 4.0; въвеждане на стандарти в областта на Индустрия 4.0; осигуряване на киберсигурност и поверителност на данните; повишаване на дигиталните умения на персонала. Общият бюджет на мярката, която ще се изпълнява чрез предоставяне на безвъзмездни средства, е 101,7 млн. лева. Мярката е предвидено да се изпълнява в комбинация с дългов финансов инструмент в две отделни операции.

Мярка 4.3 Подкрепа за придобиване на дигитални умения

Действие 1) Извършване на редовни оценки на потребностите от обучение за точно определяне на целевите групи за обучение и техните специфични потребности (вкл. потребности от умения, свързани с дигитализацията).

Действието се изпълнява от Министерство на труда и социалната политика

През 2024 г. предстои стартирането на операция „Адресиране на предизвикателствата на пазара на труда“ с бюджет от 3,7 млн. лв. Конкретен бенефициент е МТСП. Нейното изпълнение има за цел да повиши ефективността и целенасочеността на провежданата политика на пазара на труда чрез усъвършенстване/надграждане на средносрочните и дългосрочните прогнози за пазара на труда и оценки на нетния ефект от активната политика на пазара на труда. Операцията предвижда също проучване и картографиране на уменията на заети в предприятия, засегнати от зеления преход, в областите Стара Загора, Перник и Кюстендил.

Действие 2) Внедряване на дигитални/онлайн приложения и аналитични решения в процеса на наблюдение и непрекъсната оценка на потребностите от обучение във всички професионални области.

Действието се изпълнява от Министерство на образованието и науката

По Национална програма „Повишаване компетентностите на преподавателите от държавните висши училища, подготвящи бъдещи учители“ се очаква да бъдат обучени около 250 преподаватели за прилагане на иновативни (дигитални) образователни технологии в учебния процес.

По Национална програма „Дигитална квалификация“ са изготвени програмите за обучение и предстои провеждане на самите обучения. Получени са кандидатурите на 2471 желаещи да се включат в обученията. През 2023 г. 180 са преминали обучение. Очаква се през 2024 г. да бъдат обучени около 2200 преподаватели от висшите училища, практики и учители.

Действие 3) Провеждане на обучения за МСП за подобряване формирането на необходимите умения в областта на дигитализацията, ИКТ, киберсигурността и в други области, които са специфични за дейността на МСП.

Действието се изпълнява от Министерство на труда и социалната политика

През 2024 г. продължава подкрепата от ПРЧР 2021-2027 за развитие на дигиталните умения на работната сила, за безработни и неактивни лица, както и заети в предприятията. През 2023 г. бяха подготвени и стартираха няколко операции по ПРЧР, чието реално изпълнение ще започне да се отчита от 2024 г. За подобряването на уменията, компетенциите и професионалната квалификация на работната сила в страната ще се изпълняват няколко различни операции.

Операция „Дигитални умения“ - операцията е насочена изцяло към придобиване на нови и повишаване на наличните дигитални умения на безработни и неактивни лица, вкл. младежи. Тя дава възможност за придобиване на общи дигитални умения на напреднало и/или високоспециализирано ниво (нива 5-6 или 7-8 по Европейската рамка за дигитални умения DigComp 2) за безработни, както и всички нива на умения от 1 до 8 за неактивни лица. С подобрените или придобити нови дигитални умения тези лица ще отговарят по-адекватно на търсенето от страна на работодателите и ще се увеличат възможностите за предприятията да наемат по-квалифицирана работна сила. С бюджет от 40 млн. лв. се очаква до 2026 г. да се подпомогнат над 67 000 лица. Изпълнението на дейностите се извършва чрез Агенция по заетостта.

Операция „Нови умения“ - предвидено е операцията да стартира подбор на проектни предложения през 2024 г. с общ размер на помощта 50 млн. лв. Ще се финансират проекти на предприятия за реализиране на специфични обучения, свързани с работното място, в т.ч. за придобиване на специфични дигитални умения, „меки“ умения, обучения насочени към управленски персонал за умения, свързани с кръговата икономика и зеления преход, въвеждането на нисковъглеродни, ресурсно

ефективни и безотпадни процеси и технологии и др. Ще бъдат подкрепени и обученията за придобиване или повишаване на професионалната квалификация, свързани с конкретното работно място. Конкретните видове обученията ще се определят от работодателите-кандидати.

Операция „Квалификация, умения и кариерно развитие на заети лица“ - операцията предвижда работещи лица - заети или самостоятелно заети, да получат възможност за придобиване или повишаване на своите умения в сферата на професионалната квалификация, преносимите меки умения или дигиталните умения. Лицата заявяват самостоятелно своите желания и използват ваучери за обученията. По ПРЧР се предвижда възможност за придобиване на общи дигитални умения на напреднало и/или високоспециализирано ниво (нива 5-6 или 7-8 по Европейската рамка за дигитални умения DigComp 2). Повишените лични умения ще имат ефект и на работните места на обучените в предприятията, където те ще могат да се прилагат. По операцията се предвижда в периода до 2025 г. вкл. да се подобрят дигиталните умения на над 11 000 лица. Бюджетът за обученията по операцията е 50 млн. лв. Операцията се изпълнява от Агенция по заетостта.

Мярка 4.4 Насърчаване на участието на МСП в дуално обучение (обучение чрез работа)

Действие 1) Последващо развитие и поддържане на информационна база данни на работодателите, които отговарят на изискванията за участие в партньорства за дуално обучение (обучение чрез работа) с цел насърчаване, популяризиране и подкрепа на дуалното обучение в България.

Действието се изпълнява от Министерство на икономиката и индустрията

Министерството на икономиката и индустрията поддържа Информационна база данни (ИБД) на работодателите, които отговарят на изискванията за участие в партньорства за осъществяване на обучение чрез работа (дуална система на обучение) се поддържа от МИИ.

Мярка 4.6 Разработване на платформа и инструменти за електронно обучение и насърчаване на онлайн базирани обучения

Действие 1) Разработване и създаване на образователна уеб платформа (платформа за електронно обучение) и електронно съдържание на съответните курсове в области, които са важни за конкурентоспособността на МСП, както в хоризонтални, така и в специфични за дейността им области.

В рамките на проект „Предоставяне на обученията за дигитални умения и създаване на платформа за обучение на възрастни“, финансиран по Плана за възстановяване и устойчивост, по Компонент 2 „Обучения за DI-GI умения и компетенции“ са разработени единни програми за обучение, единни ресурси за обучение и инструменти за оценка на базово и на средно ниво на дигитални умения в съответствие с Европейската рамка за дигитална компетентност DigComp 2.1. Програмите за обучение и единен образец на сертификат за ниво на дигитална компетентност са утвърдени със заповед на министъра на труда и социалната политика. Обученията ще се реализират чрез електронни ваучери за обучение по условията и реда на Правилника за определяне на условията и реда за предоставяне на ваучери за обучение по програма „Развитие на човешките ресурси“ 2021-2027 г., Националният план за възстановяване и устойчивост и Фонда за справедлив преход, приет с ПМС № 48/04.04.2023 г. Изпитването и сертифицирането на дигитални умения ще се извършва с разработените единни инструменти за оценка на дигитални умения, от разстояние в електронна среда, като за целта е разработен електронен модул в платформата на Центъра за развитие на човешките ресурси и регионални инициативи в качеството му на Единен сертификационен център за цифрова компетентност. На електронната платформа на Агенцията по заетостта е разработен модул за регистриране на доставчици на обучение за дигитални умения и за регистриране и издаване на електронни ваучери на лица, желаещи да се включат в обучение и сертифициране на дигитални умения. На 04.10.2023 г. е стартиран приемът на заявления от доставчици за предоставяне на обучение с ваучери и е публикуван първи Списък на одобрените Доставчици за обучение. На 21.12.2023 г. е стартиран процесът по набиране на електронни заявления от лицата, желаещи да се обучават за дигитални умения, с което ще бъдат създадени предпоставки за стартиране на обученията за дигитални умения в началото на 2024 г.

След разработването и стартирането на националната виртуална платформа за електронно обучение на лица над 16 г. (в рамките на Компонент 1 от проекта), целият процес по регистриране на доставчици на обучение, регистриране на лица за обучение и издаване на ваучери за обучение, организиране и провеждане на курсове за обучение, изпитване и сертифициране ще се провежда през платформата. През платформата ще се осъществяват всички онлайн курсове за обучение на безработни и заети лица за придобиване на професионална квалификация и ключови компетентности, в т.ч. и за дигитални умения, организирани в рамките на активната политика на пазара на труда и финансирани от националния бюджет, ЕСФ+, ПВУ и др. европейски средства.

Област на въздействие 5: По-добро регулиране и бизнес среда

Мярка 5.1. „Предоставяне на дигитални услуги за МСП“

Действие 4) Разработване на система за единна входна точка за осигуряване на съвместимост и взаимодействие между системите на Комисия за финансов надзор, Централен депозитар АД и Българска фондова борса АД.

Комисията за финансов надзор (КФН) е разработила и внедрила единна информационна система (ЕИС). От последното тримесечие на 2023 г. и към януари 2024 г. БФБ е изпълнила дейности по осигуряване на съвместимост на системите си с ЕИС за трансфер на информация. Централен депозитар АД изпълнява дейности по осигуряване на съвместимост на системите си с ЕИС за трансфер на информация. БФБ чрез дъщерното си дружество Файненшъл маркет сървисиз ЕООД изпълнява дейности по осигуряване на съвместимост на системата extri.bg с ЕИС. Системата extri.bg осигурява трансфер на регулирана и друга информация към КФН и БФБ, в качеството на регулиран пазар, която дружествата, чиито ценни книжа са регистрирани за търговия на пазарите на БФБ, подават към системата extri.bg.

Мярка 5.5 Улесняване на участието на МСП в обществени поръчки

Действие 1) Повишаване на осведомеността на МСП относно състоянието на пазара на обществените поръчки в България. Извършване на анализ и обработка на данни за правилата и процедурите за възлагане на обществени поръчки, вкл. брой на обществените поръчки, брой на възлагащите органи, брой на изпълнителите, дял на поръчките с европейско финансиране, брой на обществените поръчки според предмета - доставка на стоки, предоставяне на услуги, строителство - брой и стойност на договорите, дял на обжалваните процедури и забелязани нередности.

Действието се изпълнява от Агенция по обществени поръчки

Портала за обществени поръчки (ПОП), поддържан от АОП е основна точка за достъп до полезна информация в областта на обществените поръчки. Чрез ПОП се осигурява на широката общественост достъп до данни относно всички аспекти на възлагателния процес, систематизирани в отделни тематични области и ориентирани към специфичните интереси на основните групи потребители. Информацията на Портала се обновява ежедневно и е достъпна на български, а част от нея - и на английски език. За изграждане на капацитет за законосъобразно провеждане и за участие в обществени поръчки, на ПОП се публикуват методически указания и помощни материали за възложителите и стопанските субекти.

Чрез Регистъра на обществените поръчки (РОП), част от Централизираната автоматизирана информационна система "Електронни обществени поръчки" (ЦАИС ЕОП) е осигурена „единна точка за достъп“ до информацията за всички обществени поръчки в страната. АОП продължава да поддържа Регистъра на обществените поръчки, открити преди задължителното използване на ЦАИС ЕОП. Двата регистъра предоставят на потребителите възможности за бързо и разширено търсене по широк набор от критерии. В ЦАИС ЕОП е имплементирана функционалност за запазване на комбинация от критерии като шаблон за търсене и периодично изпращане на информация на избран от потребителя адрес на електронна поща по зададения шаблон.

С въвеждането през 2020 г. на Централизираната автоматизирана информационна система "Електронни обществени поръчки" (ЦАИС ЕОП) е електронизиран изцяло възлагателният процес в България. Всички възложители в страната са задължени да използват националната платформа за обществени поръчки. ЦАИС ЕОП намалява значително разходите, както и времето, необходимо за подготовка и участие в обществени поръчки на всички стопански субекти, включително на малките и средните предприятия (МСП).

През 2024 г. АОП ще продължи да издава месечен бюлетин с данни по основни показатели за развитието на пазара на обществените поръчки в страната на месечна и годишна база. В РОП, част от ЦАИС ЕОП, е предоставен пълен, безплатен и неограничен достъп до тази информация на български и английски език.

За подобряване на знанията и уменията за работа с РОП през 2024 г. е планирано провеждането на онлайн информационни събития, предназначени за възложители, включително представители на бизнеса.

АОП оказва съдействие на всички потребители – възложители и стопански субекти, при работа с ЦАИС ЕОП чрез Центъра за обслужване на потребители на ЦАИС ЕОП. Експертна техническа помощ се предоставя всеки делничен ден на националния телефон 0700 17 151. Осигурена е възможност за комуникация и чрез електронна поща (support@aop.bg) и е въведена процедура за обработка на получени запитвания от потребители.

АОП периодично актуализира ръководствата – за възложителите и за стопанските субекти, както и инструкциите за работа с ЦАИС ЕОП, публикувани на Портала за обществени поръчки (ПОП). Като възможност за самообучение, на разположение на потребителите е тестовата среда на ЦАИС ЕОП (<https://app-test.eop.bg/>).

От 2022 г., с цел повишаване на прозрачността на контрола, извършван от АОП, в раздел „Предварителен контрол“, секция – „Извършени проверки“ на ПОП,

периодично се публикува информация за изготвените становища от осъществен втори етап на контрола чрез случаен избор и за извършен контрол на процедури на договаряне. АОП изготви и публикува доклад с най-често допусканите грешки на етапа на подготовка на възлагателния процес, установени при контрола чрез случаен избор. Практиката ще продължи и през 2024 г.

Действие 4) Непрекъснато увеличаване на публичността и прозрачността на обществените поръчки, интегриране на интернет страници със съответната информация на местно и централно ниво в единна уеб платформа, осигуряване на съответствие с приетите стандарти при отчитане на изпълнението на проекти и резултати по програми, финансирани от ЕФ.

Действието се изпълнява от Агенция по обществени поръчки

През 2024 г. влизат в сила обнародвани през предходната година промени в Закона за обществените поръчки (ЗОП). С тях се допълва обхватът на структурираните данни за обществените поръчки. Целта е повишаване на качеството на данните и улесняване на анализа им. Въвежда се задължение данни, налични в структуриран вид, подлежащи на публикуване, съгласно разпоредбите на ЗОП, да се публикуват ежемесечно от АОП и на Портала за отворени данни в отворен, машинночетим формат. Наред с посочените, приети са и редица други промени в ЗОП, с които се цели подобряване на публичността и прозрачността на възлагателния процес.

През 2023 г. продължи работата по внедряване в ЦАИС ЕОП на новите електронни формуляри за обществени поръчки в изпълнение на изискванията на Регламент за изпълнение (ЕС) 2022/2303 на Комисията от 24.11.2022 г. Промени се въвеждат и в националните образци на документи, утвърдени от изпълнителния директор на АОП. Въвеждането им в експлоатация в националната платформа за електронни обществени поръчки е планирано за м. февруари 2024 г. С новите формуляри се повишава обемът и се подобрява качеството на данните, като цялата информация ще е достъпна неограничено, безплатно и пряко за всяко заинтересовано лице чрез възможностите за търсене в РОП в ЦАИС ЕОП.

С цел осигуряване на по-лесен и бърз достъп чрез РОП в ЦАИС ЕОП до информация на заинтересованите страни относно текущия контрол по законосъобразност на обществените поръчки, през 2024 г. е предвидено надграждане на интеграцията между Информационната система на Комисията за защита на конкуренцията и ЦАИС ЕОП.

Област на въздействие 6: Околна среда

Мярка 6.1 Подобряване на енергийната и ресурсната ефективност на МСП и увеличаване използването на възобновяеми енергийни източници

Действие 1) Подкрепа за подобряване на енергийната ефективност в МСП. Укрепване на мрежата на енергийните одитори.

Действието се изпълнява от Агенция за устойчиво енергийно развитие

В рамките на компетентностите си АУЕР осигурява информиране на МСП относно ползите и възможностите за повишаване на енергийната ефективност и използването на възобновяеми източници на енергия, както и осигурява контрола върху качеството на извършените енергийни обследвания в сектор Индустрия. АУЕР също така организира обучения и осигурява методически указания на енергийните одитори в сектора. Дейностите се извършват текущо като част от дейността на АУЕР.

Действието се изпълнява от Фонд мениджър на финансови инструменти в България

Гаранционен финансов инструмент за енергийна ефективност по ПКИП

Целта на финансовия инструмент е да стимулира кредитирането на МСП и големи предприятия с цел да се адресират трудностите, които изпитват при финансиране на проекти, свързани с енергийна ефективност. През 2023 г. са проведени пазарни консултации с широк кръг заинтересовани страни, за прилагане на финансовия инструмент, опериращи на финансовия пазар в страната. Подготовката на параметрите на инструмента и поръчката са в напреднала фаза. Инструментът предвижда бюджет за гаранционен лимит за енергийна ефективност в предприятията от 77.86 млн. лв. и до 9.34 млн. лв. БФП за техническа подкрепа в единична операция с финансовия инструмент за покриване на разходите за енергиен одит. Очаква се процедурата за избор да бъде стартирана в края на първото тримесечие, като инвестициите за насърчаване на енергийна ефективност в предприятията следва да са достъпни за българските предприятия през второ полугодие на 2024 г.

Действието се изпълнява от Министерство на регионалното развитие и благоустройството

Съгласно одобрения Национален план за възстановяване и устойчивост на Република България ще се реализира инвестиция за обновяване на сградния фонд (в областта на стълб „Зелена България“, Компонент 4 „Нисковъглеродна икономика“) посредством изпълнение на мерки за енергийно обновяване на сгради на предприятия в сферата на производството, търговията и услугите.

Процедура за предоставяне на средства чрез подбор на предложения за изпълнение на инвестиции BG-RRP-4.021 „Подкрепа за енергийно обновяване на сгради в сферата на производството, търговията и услугите“:

Цели на процедурата:

- Подобряване енергийните характеристики на сгради в сферата на производството, търговията и услугите, чрез изпълнение на устойчиви интегрирани високоефективни енергийни мерки;
- Достигане на клас на енергопотребление минимум „В“ след прилагане на енергоспестяващи мерки при сгради в сферата на търговията и услугите;
- Постигане на минимум 30% спестяване на първична енергия за всеки обект от нежилищния сграден фонд;
- Намаляване на разходите за енергопотребление;
- Спазване на „принципът за ненанасяне на значителни вреди“ (2021/C58/01 по смисъла на член 17 от Регламент (ЕС) 2020/852).

Допустими дейности, с които ще бъдат подкрепени предприятията:

- Дейности за СМР за изпълнение на енергоспестяващи мерки, с оползотворяване на енергия от възобновяеми източници, въвеждане на системи за енергиен мониторинг и др., в т. ч. всички съпътстващи/спомагателни СМР, необходими за изпълнение на мерките;
- Дейности за изготвяне на инвестиционни технически/работни проекти, съгласно ЗУТ;
- Дейности, свързани с набавянето на необходими разрешителни документи, изискващи се от националното законодателство, включително и свързаните с тях такси, дължими на съответните компетентни органи и експлоатационните дружества;
- Дейности за извършване на обследване за енергийна ефективност и сертификат за енергийни характеристики на сгради в експлоатация; дейности за авторски надзор, съгласно ЗУТ;
- Дейности за строителен надзор, съгласно ЗУТ;

- Дейности за оценка на съответствието на проектите, съгласно ЗУТ;
- Дейности, свързани с въвеждането на обектите в експлоатация.

Дейностите се извършват на територията на цялата страна, като безвъзмездната финансова помощ е от 35% до 65%, в зависимост от режима на държавна помощ, избран от предприятието-кандидат. Разпределението на средствата по процедурата е направено по видове предприятия, според сферата на дейност, в два компонента.

- Компонент 1 - Сгради на предприятия в сферата на производството (33% от средствата).
- Компонент 2 - Сгради на предприятия в сферата на търговията и услугите, вкл. сектор „Туризъм“ (67% от средствата).

Общият размер на средствата е разпределен и според категорията на предприятията - микро/малки предприятия (25%), средни предприятия (35%), големи предприятия (40%).

Към момента се извършва оценка на постъпилите над 400 предложения за изпълнение на инвестиции от микро, малки, средни и големи предприятия на обща стойност проектите - над 155 млн. лева. През периода март-април 2024 г. предстои сключване на договори с одобрените кандидати.

Всички разходи по процедурата следва да са извършени от предприятията-изпълнители на предложенията за изпълнение на инвестиции най-късно до 30 юни 2026 г.

Действие 2) Подкрепа за подобряване на ресурсната/материалната ефективност и цялостен преход към постигане на кръгов модел в МСП. Подобряване на ефективността на използване на водата като ресурс в МСП и насърчаване повторното ѝ използване. Създаване на мрежа на ресурсни одитори.

Действието се изпълнява от Министерство на иновациите и растежа

Програма за икономическа трансформация от Националния план за възстановяване и устойчивост на Република България:

През 2024 година ще продължи изпълнението на процедура за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ BG-RRP-3.008 „Подкрепа за прехода към кръгова икономика в предприятията. В рамките на крайния срок са получени 885 предложения с размер на заявената БФП 345 358 737.95 лева. Оценката на постъпилите проектни предложения за изпълнение на инвестиции е приключила. През 2024 година предстои

да бъдат подписани административните договори за предоставяне на БФП и да започне изпълнението на проектите.

Действието се изпълнява от Фонд мениджър на финансови инструменти в България

Гаранционен финансов инструмент Кръгова икономика

Изготвянето на параметрите на финансовия инструмент и поръчката за избор на финансови посредници са в напреднала фаза. Очаква се процедурата за избор да бъде стартирана в края на първото тримесечие на 2024 г. Инвестициите ще са за насърчаване на прехода към кръгова и ресурсо- ефективна икономика в предприятията и следва да са достъпни за българските предприятия през второто полугодие на 2024 г. Инструментът предвижда бюджет за гаранционен лимит до 110.98 млн. лв. за ресурсна ефективност в предприятията. На база на издадените гаранции ще бъде привлечен и допълнителен ресурс от страна на финансовите посредници, който ще достигне до крайните получатели на мярката. Допустими крайни получатели за портфейл ресурсна ефективност са МСП, малки дружества със средна пазарна капитализация, дружества със средна пазарна капитализация, както и предприятия, които извършват дейности с отпадъци.

Действието се изпълнява от Министерство на регионалното развитие и благоустройството

В рамките на Програма ИНТЕРРЕГ VI-A ИПП България – Турция 2021-2027 е предвидена директна финансова подкрепа за бизнеса в Приоритет 1 „Щадящ околната среда трансграничен регион“. Програмният регион обхваща 3 области от българска страна – Бургас, Ямбол и Хасково и 2 провинции от турска страна – Одрин и Къркларели. Идентифицирани са следните специфични цели:

1.1 Насърчаване на енергийната ефективност и намаляване на емисиите на парникови газове. Допустими дейности по специфичната цел:

- Инвестиции за намаляване на емисиите на парникови газове и потреблението на енергия през целия жизнен цикъл на промишлеността, включително чрез замяна на старо оборудване с ново, по-енергийно ефективно;
- Инвестиции за енергийна ефективност на сграден фонд, собственост на предприятия, когато в тях се извършват производствените процеси;
- Обмен на ноу-хау, добри практики и информация в областта на енергийната ефективност.

1.2 Насърчаване на прехода към кръгова и основаваща се на ефективно използване на ресурсите икономика. Допустими дейности по специфичната цел:

- Насърчаване на кръгови производствени процеси чрез дейности свързани със закупуване на съответното технологично оборудване и разработване нови бизнес модели.

В момента е отворена поканата за този приоритет с краен срок за кандидатстване 13 март 2024 г. Наличният бюджет е над 6 600 000 евро, като максимално допустимата безвъзмездна помощ на бенефициент е 200 000 евро. Допустимите кандидати са микро, малки и средни предприятия, регистрирани и извършващи дейност в трансграничния регион в сектора на производството или услугите.

Действие 3) Подкрепа за увеличаване използването на различни видове възобновяема енергия от МСП в съответствие с добрите европейски практики (соларна, вятърна, водна, системи на биомаса и когенерационни системи и др.)

Действието се изпълнява от Министерство на иновациите и растежа

Програма за икономическа трансформация от Националния план за възстановяване и устойчивост на Република България:

През 2024 година продължава изпълнението на процедура за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ BG-RRP-3.006 „Изграждане на нови ВЕИ за собствено потребление в комбинация с локални съоръжения за съхранение на енергия в предприятията“. По процедурата са сключени 381 договора, които са в процес на изпълнение, като предстои отчитането им и извършването на финалните плащания по тях.

Мярка 6.2 Популяризиране и въвеждане на системи за управление на околната среда в МСП

Действие 1) Подкрепа на МСП за завършване на процеса по регистрация по Схемата на ЕС за управление по околна среда и одит (EMAS), както и сертифициране по стандарти ISO 14001 (управление по околната среда), ISO 5001 (управление на енергията) и ISO 9001 (управление на качеството).

Действието се изпълнява от Министерство на околната среда и водите

Министерство на околната среда и водите поддържа актуална информация на своя уебсайт за EMAS и Екомаркировката на ЕС. Оказва съдействие и подкрепа на МСП в процеса по регистрация по Схемата на ЕС за управление на околна среда и одит (EMAS), както и при присъждане на екомаркировка на ЕС.

С оглед подобряване на екологичните характеристики на организациите и увеличаване на броя регистрирани по Схемата на ЕС за управление по околна среда и одит (EMAS) организации, както и увеличаване на броя продукти и услуги с екомаркировката на ЕС, МОСВ провежда процедури за регистрация, подновяване, спиране и заличаване на регистрации по EMAS и присъждане на екомаркировка на ЕС, като подпомага процеса и дава насоки на организациите.

Действие 3) Популяризиране на секторните добри практики за управление по околна среда, разработени от Съвместния изследователски център (JRC), като основни документи на ЕК за прилагане на екологични практики в даден сектор (МОСВ).

Действието се изпълнява от Министерство на околната среда и водите

С цел подобряване на контрола относно въздействието върху околната среда от индустриалните дейности, посредством използването на най-добри налични техники (НДНТ) и прилагането на принципа за икономическа целесъобразност чрез отчитане на новите заключения за НДНТ в процедурите по издаване, преразглеждане и актуализиране на комплексни разрешителни (КР), ключовите дейности на МОСВ включват проследяване развитието на НДНТ, както и публикуването на нови или актуализирани заключения за НДНТ. Министерството предоставя тази информация на заинтересованата общественост, както и на Изпълнителната агенция по околна среда, извършва дейности, свързани с методическо подпомагане на оператори с КР или на такива, на които предстои издаване на КР, а също и поддържа публичен регистър на КР.

Мярка 6.4 Подобряване на капацитета на МСП във връзка с прехода към кръгова и нисковъглеродна икономика

Действие 1) Подкрепа на МСП и стартиращи предприятия за въвеждане на конкретни кръгови бизнес модели като повторна употреба, ремонт и поправка, обратна логистика, преработка (remanufacturing), индустриална симбиоза и др. Подкрепа за МСП в прехода от продажба на продукти към предоставяне на услуги.

Програма „Конкурентоспособност и иновации в предприятията“ 2021-2027 г. (ПКИП): По приоритет 2 „Кръгова икономика“, специфична цел 2.6. „Насърчаване на прехода към кръгова и основаваща се на ефективно използване на ресурсите икономика“ на 02.11.2023 г. е отворена за кандидатстване процедура чрез подбор на проекти BG16RFPR001-1.003 „Внедряване на иновации в предприятията“. Основната цел на процедурата е предоставяне на фокусирана подкрепа на българските предприятия за внедряване на продуктови иновации или иновации в бизнес процесите в тематичните области на Иновационна стратегия за интелигентна специализация 2021-2027 г. (ИСИС 2021-2027). Процедурата е насочена към микро-, малки, средни предприятия и малки дружества със средна пазарна капитализация от различни икономически сектори, желаещи да внедрят иновация, попадаща в обхвата ИСИС 2021-2027.

Общият размер на безвъзмездното финансиране по процедурата е 293,4 млн. лева, от които 117 349 800 лева са заложиени за проекти, насочени към внедряване на иновации в тематична област на ИСИС 2021-2027 „Чисти технологии, кръгова и нисковъглеродна икономика“. Със средства по процедурата ще се финансира внедряването в предприятията на продуктови иновации (стоки или услуги) или иновации в бизнес процесите (насочени към производството на стоки и предоставянето на услуги) чрез придобиване на дълготрайни материални и нематериални активи, както и ползване на консултантски и помощни услуги в подкрепа на внедряването на иновации като защита на правата по индустриална собственост, осигуряване на достъп до бази данни и библиотеки, осигуряване на услуги от лаборатории за провеждане на изследвания, измервания и изпитвания.

В рамките на същия приоритет и специфична цел на ПКИП на 15.01.2024 г. е отворена за кандидатстване и процедура чрез подбор на проекти BG16RFPR001-1.001 „Разработване на иновации в предприятията“. Основната цел на процедурата е предоставяне на фокусирана подкрепа на българските предприятия за повишаване на иновационната дейност чрез разработване на иновации в тематичните области на ИСИС 2021-2027. Общият размер на безвъзмездното финансиране по процедурата е 127 000 000 лева, от които 29 298 765 лева са заложиени за проекти, насочени към внедряване на иновации в тематична област на ИСИС 2021-2027 „Чисти технологии, кръгова и нисковъглеродна икономика“. Със средства по процедурата ще се финансират дейности по разработването на продуктови иновации или иновации в бизнес процесите, свързани с извършване на изследвания, изпитвания, измервания и

валидиране; създаване и тестване на прототипи и пилотни линии, както и дейности по защита правата по индустриална собственост на национално и международно равнище на разработваната по проекта иновация. Крайният срок за кандидатстване е 31.05.2024 г.

Действието се изпълнява от Министерство на регионалното развитие и благоустройството

По Програма „Развитие на регионите“ 2021-2027 г. в приоритет 4 „Справедлив преход“ с финансиране по линия на Фонда за справедлив преход (ФСП) на територията на 3-те области Перник, Кюстендил и Стара Загора е предвидена целенасочена подкрепа и инвестиции, насочени към малки и средни предприятия.

Фокусът на интервенциите е справяне с негативните социално-икономически последици от прехода към климатична неутралност във въглищните региони на страната, които се очаква да бъдат най-сериозно засегнати от поэтапното преустановяване на полезни изкопаеми за производството на енергия. Това са териториите, изправени пред сериозни социални предизвикателства заради потенциалната загуба на работни места и понижаване на стандартите на качество на живот. Преходът на тези райони изисква комплексни хоризонтални мерки, високо ниво на инвестиции и не на последно място активна социална политика, предвид факта, че се очакват сериозни промени в съществуващата динамика на пазара на труда.

В тази връзка ключов приоритет на подкрепата по ПРР 2021-2027 г. е подкрепата за МСП, които са основен двигател за създаване на работни места.

Преходът към неутрална по отношение на климата икономика е предвидено да се осъществи чрез диверсификация на икономическите дейности и смекчаване на социално-икономическите предизвикателства посредством подкрепа за новосъздадени МСП и модернизиране на съществуващите в сектори с висок потенциал.

За област Стара Загора и прилежащите 10 общини, в съответствие с одобрения Териториален план за справедлив преход, са идентифицирани следните дейности, насочени към МСП:

- Създаване на индустриални паркове за чисти технологии (с нулеви емисии);
- Подкрепа за МСП и големи предприятия за разширяване или създаване на индустриални паркове, съсредоточени върху решения в областта на чистите технологии, използващи уменията на пряко засегнатата от прехода работна сила. Инвестиции в създаване на вътрешна техническа инфраструктура, вкл.

социални и административни съоръжения (съоръжения за местно производство и съхранение на електроенергия, центрове за работа в мрежа, бизнес инкубатори, цифровизация);

- Диверсификация и адаптиране на предприятията към икономическия преход - подкрепа за местните предприятия с цел адаптиране към техните нужди и ниво на развитие чрез закупуване на ново оборудване, обучение на персонала, мерки за енергийна ефективност, подкрепа за цифровизацията;
- Подкрепа за научноизследователска и развойна дейност - подкрепа на МСП за продуктова специализация за кръгова икономика, сътрудничество с академични среди и бизнес, иновативни технологични центрове, инфраструктура за разработване на иновативни продукти.

За област Перник, в съответствие с одобрения Териториален план за справедлив преход, са идентифицирани следните дейности, насочени към МСП:

- Подкрепа за МСП, фокусирани върху научно-изследователска дейност, проектиране и монтаж на фотоволтаични панели и на инсталации за биогаз (биометан);
- Развитие на индустриална и логистична зона - подкрепа на МСП и стартиращи предприятия за разширяване/създаване на индустриална зона с вътрешна техн. инфраструктура, съоръжения за производство и съхранение на ток, бизнес инкубатори.

За област Кюстендил, в съответствие с одобрения Териториален план за справедлив преход, са идентифицирани следните дейности, насочени към МСП:

- Подпомагане на МСП за производство на съоръжения за възобновяема енергия - привличане на МСП за създаване на местни производствени мощности и осигуряване на заетост. Такива съоръжения могат да действат като привличащи други инвеститори за останалата част от региона и да генерират ползи за заетостта. Очаква се те да изискват умения, тясно свързани с уменията на най-пряко засегнатите работници;
- Създаване на индустриални паркове с чисти технологии (с нулеви емисии)- подкрепа за МСП за създаване на индустриални паркове с решения в областта на чистите технологии, използващи уменията на пряко засегнатата работна сила, развитието на съществуващи индустриални зони в близост до Кюстендил и Бобов дол;
- Диверсификация и адаптиране на предприятията към икономическия преход – подкрепа за местните предприятия с цел адаптиране към техните нужди и ниво на развитие чрез закупуване на ново оборудване, обучение на персонала, мерки за енергийна ефективност, подкрепа за цифровизацията.

Действие 3) Подкрепа на МСП и стартиращи предприятия за въвеждане на конкретни кръгови бизнес модели като повторна употреба, ремонт и поправка, обратна логистика, преработка (remanufacturing), индустриална симбиоза и др. Подкрепа за МСП в прехода от продажба на продукти към предоставяне на услуги.

Действието се изпълнява от Министерство на околната среда и водите

Реализиране на дейности за изпълнение на мярката предстоят и са заложи в описанието към действие 4.

Действие 4) Подкрепа на МСП за увеличаване на дела на разделно събираните и рециклираните отпадъци на секторна база с конкретен акцент върху секторите, произвеждащи значителни количества отпадъци (напр. строителство и разрушаване на сгради, обновяване на сгради и др.) Стартиране на няколко пилотни проекта в различни сектори.

Действието се изпълнява от Министерство на околната среда и водите

Предвижда се Програма „Околна среда“ 2021-2027 г. (ПОС 2021-2027 г.) да осигури принос чрез допустимите по ПОС 2021-2027 г. „Мерки за рециклиране на отпадъците - допустими в комбинация с разделно събиране и предварително третиране на разделно събрани отпадъци“. За тези мерки е идентифициран потенциал за финансови инструменти, тъй като чрез тяхното изпълнение може да се осигурят приемлив процент на рентабилност и срок за изплащане на инвестицията. Предвид това, след демаркация с Програма „Конкурентоспособност и иновации в предприятията“ 2021 - 2027 г., тези мерки се предвижда да се финансират чрез ПОС 2021-2027 г. само чрез финансови инструменти — заеми, за предприятия, извършващи дейности по код 38.32 Рециклиране на сортирани отпадъци съгласно Класификатора на икономическите дейности. Мерките за рециклиране на отпадъци, извършвани от рециклиращи предприятия, се отнасят за битови, производствени и строителни отпадъци в обхвата на Закона за управление на отпадъците (с изключение на опасни отпадъци) и трябва да водят до увеличаване на капацитета за рециклиране, като са допустими и в комбинация с дейности по предварително третиране на разделно събрани отпадъци и/или разделно събиране на отпадъците, които ще бъдат рециклирани. Тези мерки не се отнасят за дейности, финансирани със средства от продуктови такси/лицензионни възнаграждения като, в тази връзка, не е допустима подкрепа за оползотворяващи организации по реда на Закона за управление на отпадъците.

Предоставянето на средствата от ПОС 2021-2027 г. чрез финансови инструменти може да се осъществи след сключване на Споразумение за финансиране между Управляващия орган (УО) на ПОС 2021-2027 г. и Фонд „Мениджър на финансовите инструменти“ (ФМФИБ). Към настоящия момент УО и ФМФИБ все още са в процес на преговори по клаузите на споразумението, предстои изготвяне и на Инвестиционна стратегия и Бизнес план, чрез които ще се конкретизират условията и изискванията за предоставяне на финансови инструменти към крайните получатели - предприятия, осъществяващи дейности по код 38.32.

Политики в отговор на кризата с COVID-19

Мярка 3: Подкрепа за въвеждане на решения, насочени към промоция на здравето, защита на здравето и профилактика на болести

Действие 1) Осигуряване на безвъзмездни средства за въвеждане на нови решения, насочени към промоция на здравето, защита на здравето и профилактика на болести, които да се използват в икономически дейности, изискващи пряк контакт с клиенти.

Действието се изпълнява от Министерство на труда и социалната политика

В края на 2024 г. по Програма „Развитие на човешките ресурси“ 2021-2027 се очаква да започне изпълнението на проектни предложения за подобряване на условията на труд и работната среда в предприятията в България, финансирани по операция „Адаптирана работна среда“. Целите на операцията са обвързани с предоставянето на безвъзмездна помощ за посрещане на новите предизвикателства, свързани с прехода към климатично неутрална икономика и включване на зелени модели на работа, към адаптиране на предприятията към промените и към подобряване на условията на труд и работната среда за заетите в предприятията. Сред целите и дейностите са включени и такива, насочени към осигуряване на здравословна работна среда в предприятията и защита на здравето на работниците и служителите. Една от дейностите е целенасочено свързана с преодоляване на последиците от COVID-19 върху здравето, вкл. върху психичното здраве на заетите. Общият бюджет по операцията е 100 млн. лв. като се очаква да бъдат подкрепени над 390 предприятия.